

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد.

۲۰۱۹/۰۲/۰۸

عبدالباري جهاني

د سولي وروستی هلي ځلي

په افغانستان کې د زیات و کم څلوېښتو کالو راهیسي جنگ روان دی. د دې څلوېښت کلنو تحمیلی جنگونو په جریان کې، داسې تاوان نسته چې د افغانستان اولسونو ته رسېدلی نه وي. وروستی جنګونه، چې پر افغانستان باندې د متحده ایالاتو او د هغوی د لوېدیځو او ختیځو متحدینو په یرغل پیل سوي دي، له تقریباً پنځه لسو کالو راهیسي روان دي؛ او اوس یې د یوه بشپړ ملي بحران بڼه غوره کړې ده. دا جنګونه په لومړي سر کې د کندهار په حوزه او ورپسې په ټولو پښتني سیمو کې پیل سول او اوس یې له بدخشان څخه تر بادغیس او نیمروز پوري ټول هیواد اخیستی دی. د جمهورریس اشرف غني د یوې وروستی وینا په اساس، په وروستیو څلورو کالو کې یوازې پنځه څلوېښت زره پوځیان وژل سوي دي. د ټپیانو او معیوبینو شمېر خدای ته معلوم دی. ملکي تلفات تر دې هم زیات دي او طالبانو ته به هم حتماً په دغه اندازه او یا په دغه حدودو کې تلفات رسېدلي وي. له ټولو قرابینو څخه ښکاري چې جنګونه به په روان کال کې، د پسرلي له موسم څخه، نور زور هم واخلي او د راتلونکو کلونو درک معلوم نه دی.

د جنګونو له امله د رسېدلو زیانونو او کړاوونو په باره کې به ځکه څه نه وایو چې هر څه وایو تکرار دي او چې هر څه وایو لا به هم کم وي. په عمومي صورت ویلای سو چې سوله د ټولو مظلومو اولسونو، چې د هیواد په سلو کې څه باندې پنځه نیوي جوړوي، ګډه او د هري ورځې غوښتنه ده. امریکایانو او د افغانستان دولت، په لومړي سر کې، طالبانو ته د اشرارو د یوې وړې ډلې په سترګه کتل او داسې تبلیغ یې کاوه چې دا د پاکستان د پوځي استخباراتو د ادري آي ایس آی په لاس جوړه سوي ډله به نن وي که سبا وي په بشپړه توګه له منځه ځي او په هیواد کې به دایمي کراري راسي. منورینو هم ویل چې که امریکا پر پاکستان باندې فشار واچوي دا ډله د مقاومت توان نه لري. سترو حکومتي مقاماتو به ویل چې امریکا باید د پاکستان په خاوره کې دننه د طالبانو د روزني مرکزونه بمباري کړي او په هغه خاوره کې یې له منځه یوسي. البته دا ټوله کارونه د نه کولو وه ځکه نو یو کار هم ونه سو او جنګ همداسې دوام وکړ.

په وروستیو میاشتو کې، له خلکو سره هغه وخت د یوې دایمي سولي د ټینګېدلو هیلې پیدا سوي چې د امریکا جمهورریس ډانلډ ټرمپ له افغانستان څخه د پوځونو د ایستلو یرغ وکړ او له طالبانو سره یې د سولي د خبرو لپاره خپل خاص استازی ډاکټر زلمی خلیل زاد افغانستان او سیمې ته واستاوه. خلیل زاد په سیمه کې ډېر سفرونه وکړل، له طالبانو سره یې په دوحه کې وکتل او ټاکل سوي ده چې د فبروري پر پنځه ویشتمه بیا هم ورسره وګوري. خو، پرتویټر باندې، د هغه له هغه وروستی خپاره کړي پیغام څخه داسې ښکاري چې امریکایان، لا هم، په نیژدې راتلونکي کې، له افغانستان څخه د وتلو خیال نه لري او په دې توګه به ګواکي د جنګ اصلي عامل، چې د خارجي پوځونو حضور دی، تر نامعلومي مودې پوري پاته وي.

د سولي د ټینګېدلو لپاره نوري ډېري هلي ځلي سوي دي خو نتیجه یې نه ده ورکړې. تر څو چې په وروسته کې ماسکو دې میدان ته ځکه ودانګل چې له اته لسمې پېړۍ راهیسي په دې سیمه کې پوځي او سیاسي حاکمیت، نفوذ او ګټي لري. هغه که د افغانستان په چارو کې، لږترلږه تر امریکا او لوېدیځې نړۍ، چې له ډېري لیرې فاصلي څخه یې دلته مداخله کړې ده، ځان مستحق بولي او د سولي په کارونو کې یې ځکه د مداخلې کولو جرأت وکړ چې امریکا په دې جنګ کې عملاً ناکامه ده.

روسیي، څه باندې یوه میاشت مخکې، د طالبانو لپاره، په ماسکو کې یوه نسبتاً وړه غونډه او دا ځل یوه ډېره پراخه غونډه، چې د شیرمحمدعباس ستانکزي په مشرۍ د طالبانو ډېر پراخ هیات برخه پکښې درلوده او د هیواد د پخواني جمهورریس حامدکرزي په شمول د افغانستان ډېر زیات سیاسي مشران او جنګ سالاران پکښې شامل دي، را وبلله. په دې غونډو کې، د هر چا د انتظار په خلاف، ډېري سپینې، جدي او معقولې خبرې وسوي. او سړي ته یې د سولي د راتلونکي په باره کې امیدونه پیدا کول. ما هیڅ فکر نه کاوه چې قانوني، طالب او عطا نور دي یو وخت خبرو ته سره کښېني او د یوه بل خبري دي په دومره سره سینه او وري. زه له خپلو هغو منورینو او د نظر خاوندانو څخه چې

د پاڼو شمېره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رایرلو مخکې په خبر و لولئ

د جنگ له زلزلو، بمونو، ځان مرگو حملو او ډزو څخه په زرهاوو میله لیري، د غرب په آرام سیوري کي، پراته دي، د یوه وطندار په حیث، هیله کوم چي دي وروستیو خبرو او انکشافاتو ته یو څه په مثبت نظر وگوري او پر نینگ شگون یي ونیسي .

د ډاکټر اشرف غني حکومت ځکه په غوسه دی چي نه ډاکټر خلیل زاد چندانې ری پکښي ووايه او نه د ماسکو په خبرو کي چا د برخي اخیستلو ست قدر ورته وکړ. طبیعي خبره ده چي د هغه طرفدارو منورینو، شاعرانو، ژورنالستانو او مطبوعاتو په یوه خوله او یوه آواز د ماسکو خبري وغندلي .

زه له خپلو منورینو او پوهانو څخه هیله کوم چي ډېر ژر منفي دریځ مه غوره کوی. خیر دی د یوه لنډ وخت لپاره، پر خپلو ځانونو او مغزونو زور راوولی؛ گیلان نیم ډک وگوری او پر نیم تش باندي سترگي پټي کړی. زه یقین لرم چي اکثر منورین به زما په څېر بی معلوماتو وي او د کافي معلوماتو د نه لرلو په صورت کي قضاوتونه که غلط نه وي نو نیمگري خو حتما وي .

داسي به یي فرض کړو چي دا خبري له سره سوي نه وای. طالبانو، یونس قانوني او عطانور له سره سره کتلي نه وای. نو څه پېښېده؟ جواب هیڅ دی. منطق حکم کوي چي نتیجه د عمل محصول وي. که عمل نه وي، طبیعي خبره ده، چي نتیجه یا صفر او یا بنایي، د نورو اجتماعي عواملو په اساس، منفي وي. مور په داسي حال کي چي د پردې تر شا د معاملو او سازشونو څخه تقریبا هیڅ اطلاع نه لرو نولي داسي ببصیره سو. او که راته په غوسه کپړی نه نو زه به یو سوال لابل وکړم او هغه دا چي تاسي په ریشتیا هم فکر کوی چي زموږ لیکنې او منفي عکس العملونه د چا د پالیسی پر ټاکلو کومه اغېزه لري؟ هغوی که زموږ په لیکنو او نظریاتو کي ری وهلائی نو حتما به یي زموږ نظر غوښتی وای او یا به یي په یوه غونډه کي د برخي اخیستلو بلنه راکړي وای. خدای دي وکړي چي ماته په غوسه نه سی؛ وایم داسي نه وي چي څوک مو په کلي کي نه پرېږدي او مور وایو چي آس مو د ملک په کور کي وتړی . زما له خپلو ټولو منورو وطندارانو څخه هیله دا ده چي لږ صبر وکړی. هر انکشاف ته له یوې مثبتې زاویې وگوری. گوندي وي چي دا وروستی خبري د دایمي سولي په لاره کي، چي د ټول مظلوم افغانستان د کلونو ارزو ده، یو ښه پیل وي .

که څوک داسي فکر کوي چي له دي غونډو څخه دي روسیه، پاکستان، ایران، سعودي عربستان، ترکیه او... د خپلو گټو لپاره استفاده نه کوي نو دا خیال به له سره باسو. مور مظلوم او محاصره سوی هیواد یو او د سولي د ټینګېدلو په بدل کي به دي ټولو ظالمانو ته، لږترلږه تر یوه وخته پوري، خپلي ونډي ورکوو. مور به تر هغه وخته پوري چي پخپله پر پښو درېږو د دي ټولو ظالمانو گټي په نظر کي نیسو. مور د یوموتي، خپلواک او پر خپلو پښو ولاړ افغانستان د جوړېدلو لپاره ډېر ویرزلي پراوونه په مخ کي لرو. د سولي دي وروستیو خبرو ته، د سولي د ټینګېدلو د اوږدې پروسې په لاره کي د یوه لومړي نیمگري گام په سترگه وگوری. زه یقین لرم چي د ډاکټر اشرف غني حکومت به، ډېر ژر یا لږ وروسته، د سولي په خبرو کي ځانگړی مقام ولري. مور منورین که د سولي په ټینګېدلو کي مرسته نه سو کولای نو په تخریب کي یي باید برخه وانه خلو .

و ماعلینا الی البلاغ.